

A T É R E R Ő T E R E

Záborszky-művek egy családias bangulatú irodabázisban

Webner Tibor

Parányi elmozdulásokból, apró jelzésekből következtethetünk arra, hogy a magyarországi rendszerváltás, a tulajdonviszonyok megváltozása, a kapitalizálódó gazdaság a művészettámogatás, a műkereskedelem működési szisztémáit, feltételrendszerét is átrendezi: a központi mamutfinanszírozás intézménye és módszere összeomlott, az üres állami- és egy párt-reprezentációt lassan-lassan felváltja az igények, érdekek és kényszerek által vezérelt, kisebb-nagyobb vállalkozási formák és források által éltetett mecénási tevékenység. Napjainkban egyre gyakrabban hallunk híreket a bankok műtárgyvásárlásairól, terjednek információk a pénzintézetek szponzori szerepvállalásáról, a magánvállalkozások művészeti jellegű megbízásairól és beruházásairól. E tendencia egyik jellemző példaként minősíthetjük a budapesti CompAlmanach Kiadói Kft. és Záborszky Gábor festőművész együttműködését. A Kft. új székházának műtárgyakkal, Záborszky-alkotásokkal való berendezése mind a cég, mind a művész érdekeit jól szolgálta, s e kapcsolat minden bizonnyal hosszabb távon is kölcsönösen gyümölcsözőnek bizonyul majd.

A CompAlmanach kereskedelmi célzatú könyveket, kiadványokat — katalógusokat, idegenforgalmi kalauzokat, címjegyzékeket — közreadó cég, amely jelentős ügyfélforgalmat bonyolít le, s korántsem mindegy, hogy munkatársainak milyen munkafeltételeket teremt, hogy üzletfeleit milyen körülmények között fogadja: a vállalkozás arculatát a környezet, a működési feltételek, a munkakörülmények is befolyásolják, árnyalják. Az óbudai városrész csendes villanegyedében — a Duna és a városból kivezető főút között húzódó, kertes házakkal beépült településrészen — 1986-ban építette a MAKO-NA építészeti iroda azt a családi lakóépületet, amely 1992-ben ugyanezen tervezőiroda közreműködésével kapta meg mai, irodacépületté alakított formáját, s lett a CompAlmanach székháza.

A kis kerttel övezett, a szomszéd telken álló lakóházhoz simuló háromszintes épület összefogott tömbje otthonosságot, meghittséget sugall, a megtört síkokból szerkesztett fehér homlokzatokat csúcsíves záródású, kazettás osztású, vertikális hangsúlyú ablakmezők törlik meg. A nyílászárók a földszinti és a felső szintet összekötve az épületre boruló, palatetőzettel fedett kupola-

testbe ágyazódnak. A mértéktartó külső megjelenés változatos, a funkció által meghatározott, áttekinthető belső megosztást takar. A hajdani, alagsori garázs helyén kialakított tárgyaló — és a hozzá kapcsolódó irodák és raktárhelyiségek — az épület zajtól és mozgásoktól elszigetelt tereként használhatók, míg az első szinten a tágas, egymásba nyitható irodákban, s az emeleten az osztatlan, csak kis beépítéssel megtört tetőtérben zajlik az élet: e terekben fogadják a látogatókat, a munkatársak itt végzik tevékenységüket, csöngenek a telefonok, zizegnek a másolók és a faxok, kattognak a számítógépek billentyűi. A terek egymásba fűzése, a felső szint tágasága nyugalmat, magabiztosságot és kiegyensúlyozottságot áraszt, s biztonságérzetet kelt a belső terek kiképzése is: a fehér falak és a sötét ablakkeretek és ajtók, a sötétre pácolt, jobbára egyedi tervezésű bútorok ellentétét tompítja a padlózat elegáns, szürke márványburkolata. Ez a visszafogott elegancia érinti meg a finom ívben meghajló lépcsősorral, s a hajlatot követő lépcsőkorlattal kiképzett-berendezett előtérbe lépőt, ahol az irodabejárat mellett a falmélyedésben érdekes Záborszky-plasztikával szembesülhet. A fekete rúdon álló, felmagasodó, szabálytalan, aranyozott test mintha roncolt lándzsza, illetve lándzsaforma lenne, amelyet a falfülke palástján körbefutó geometrikus alakítású dísz keretez. A különös mű a fenyegetés és a védelmezés, a fenyegetetés és őrzöttség ellentétes előjelű érzetait élesztheti a befogadóban: egyszerre nyugalmat árasztó és izgalmat keltő plasztika, amely megállásra késztet és zavart továbbhaladásra ösztönöz, bizonyosságokat ad és bizonytalanságok, kétségek közé hajt. A lépcsőház eme dísz csupán bevezető az épületben elhelyezett többi műalkotáshoz. Az alacsony bútorokkal — tárgyalóasztalokkal, íróasztalokkal, székekkel, polcokkal, szekrényekkel — berendezett irodák falán Záborszky-grafikák függenek: olyan, vegyes technikával készült kompozíciók, amelyeknek geometrikus jellegű motívumai és gesztus jellegű beavatkozási nyomai szépen egybeeszenek a belső terek atmoszférájával, formavilágával, arányrendszerével. Az *Elmélyült gesztus*, a *Piramis*, az *Aranyputak*, a *Kis ködmön* című lapok is az aranyfelületek tompa, néhol megkopott ragyogására épülnek, s a négyzetek, háromszögek, trapézok szabályos felületfoltjait

Záborszky Gábor *plasztikája*
a *CompAlmanach* székházában

mintegy felrobbantják a papír domborulatát és bemélyedései. A szabályos ütközik a szabálytalannal és lapokon, a higgadt forma a szenvedéllyel, a logika az indulattal csap össze. Bejárva a családi házból kiképzett irodaház tereit, átérezhetjük, hogy a Makovecz-kör ezen óbudai épülete által is tükrözöttetett organikus architektonikus törekvések és Záborszky Gábor klasszikus ikonográfiai hagyományt korszerű szellemmel, modern eszközökkel idéző plasztikai-grafikai műegyüttesének művészi szándékai, kifejezései harmonikus egységbe olvadnak: a terek emberléptékű közegében a művek az épületegész szerves összetevőivé válnak, hogy aztán egy-egy részlet, térszereplőként emelkedhessenek ki. Architektúra és műalkotás erőterei, hatóterei mosódnak észrevétlenül eggyé, válszolgatnak egymásnak.

A *CompAlmanach*-székház művészeti programja még nem befejezett: az igazgatói iroda egyik íves kiképzési

A *CompAlmanach* óbudai székháza
(Fotók Tahin Gyula)

fala — amely az oldalbejáraton belépő és a nagyméretű iroda felől a tágas átjárón át érkező előtt is kitüntetett felületként jelenik meg — műalkotásért kiált: pannó, esetleg dombormű elhelyezése lenne itt szerencsés. Már felcsillant a remény e mű megvalósulására is, s ha realizálódhat a terv, akkor Záborszky Gábor sokoldalú művészi munkásságának izgalmas együttese — falfelülethez szervesen kötődő, murális alkotásból, térbe helyezett plasztikából és hagyományos, keretbe foglalt képekből

Záborszky Gábor: Aranypatak, 1992, tép és műanyagnyomat, 50×70 cm
(Fotó Záborszky Gábor)

szerveződő kollektív — formálódik véglegessé Óbudán. Vágyis a *CompAlmanach* és Záborszky Gábor együttműködése, a cég művészettámogató tevékenysége, közelebbi és távolabbi művészeti tervei — napjaink krízisében — a kortárs művészet, a kortárs művészek túlélési reményeit erősíthetik.